

Warszawa, 10 marca 2015

DKP-PK/055/141/2015

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
wpłynęło dn. 11. 03. 15
nr. 1313 podpis. *[Signature]*

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Narodowy Panie Marszałku,

W odpowiedzi na pismo Pana Marszałka z 10 lutego 2015 r., do którego załączono oświadczenie złożone przez senatora Andrzeja Pająka wspólnie z innymi senatorami podczas 70 posiedzenia Senatu RP 7 lutego 2015 r. przedstawiam co następuje.

Przywołane wyżej oświadczenie senatorów dotyczy charakteru kredytu odnawialnego, który wymieniony jest w art. 3 ust. 2 pkt 5 ustawy o kredycie konsumenckim. Jest to instrument, którego Narodowy Bank Polski nie stosuje w ramach prowadzonej przez siebie działalności. Bank centralny nie jest też uprawniony do urzędowego kwalifikowania bądź dyskwalifikowania tego instrumentu jako przynależnego wyłącznie bankom w ramach prowadzonej przez nie działalności.

W tym stanie rzeczy należy uznać, że - z formalnego punktu widzenia - Prezes NBP nie jest uprawniony do wyrażania stanowiska, którego istota sprowadzałaby się do udzielenia odpowiedzi na pytanie sformułowane w końcowej części oświadczenia senatorów. Nie wyłącza to oczywiście możliwości przygotowywania w Narodowym Banku Polskim ocen lub analiz dotyczących zagadnień tego rodzaju jak podniesione w tym oświadczeniu. Opracowania takie mogą być bowiem wykorzystywane dla potrzeb związanych z różnymi aspektami działalności banku centralnego, w tym np. w ramach współpracy z innymi instytucjami (min. Komisją Nadzoru Finansowego i Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów). Także w sprawie podniesionej w przywołanym oświadczeniu senatorów w Departamencie Prawnym NBP przygotowany został stosowny materiał.

Jak zastrzegłem wcześniej, ani NBP ani jego Prezes nie posiadają upoważnienia do kwalifikowania działalności polegającej na udzielaniu kredytu odnawialnego wymienionego w art. 3 ust. 2 pkt 5 ustawy o kredycie konsumenckim jako formy działalności zastrzeżonej

lub niezastrzeżonej wyłącznie dla banków. Tym bardziej upoważnienia takiego nie mają jednostki i komórki organizacyjne NBP. Uznałem jednak za uzasadnione przedstawienie - za pośrednictwem Pana Marszałka - senatorom, którzy złożyli oświadczenie, ocen zawartych w materiale przygotowanym w Departamencie Prawnym NBP.

Pozwalam więc sobie w załączeniu przekazać Panu Marszałkowi wspomniany materiał. Czynię to z przekonaniem, iż ułatwi to autorom oświadczenia poznanie możliwe szerokiego spektrum ocen i uwarunkowań odnoszących się do kwestii, którą poruszyli w tym oświadczeniu.

Z nacumbien,

Marek Belka

Warszawa 2015-03-05

DP-II/RT/BS-078-71/15

Opinia w sprawie charakteru kredytu odnawialnego,
o którym mowa w art. 3 pkt 5 ustawy o kredycie konsumenckim
(przygotowana w związku z oświadczeniem senatorów przekazanym Prezesowi
NBP przez Marszałka Senatu)

1. Art. 3 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2014, poz. 1947) jest elementem definicji ustawowej pojęcia „kredyt konsumencki”. Dokładniej rzecz ujmując przepis ten wymienia umowę o kredyt odnawialny jako jeden z rodzajów umowy o kredyt konsumencki, której podstawowe cechy określone zostały w art. 3 ust. 1 (umowa o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi). Istotne jest to, że rodzaje umów o kredyt konsumencki wymienione zostały w art. 3 ust. 2 ustawy w ramach katalogu otwartego¹ – sformułowane w tym przepisie wprowadzenie do wyczerpania kończy się zwrotem "w szczególności". Oznacza to, że pojęcie kredytu konsumenckiego jest szerokie – kredyt konsumencki może występować także w innych nie wymienionych wprost w art. 3 ust. 2 ustawy formach. Tym samym kredyt odnawialny

¹ „2. Za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności:

- 1) umowę pożyczki;
- 2) umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego;
- 3) umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia;
- 4) umowę o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia;
- 5) umowę o kredyt odnawialny.”

jest tylko jedną z form tego kredytu. Użycie zwrotu "w szczególności" ma na celu zaznaczenie

szerokiego pojęcia "kredytu konsumenckiego" i zaznaczenie egzemplifikacyjnego ujęcia pkt 1 - 5, co jest istotne z punktu widzenia podstawowego celu ustawy, w postaci odpowiedniej ochrony praw konsumenta. Ustalenie zamkniętej listy czynności objętych tytułowym pojęciem, rodziłoby ryzyko oferowania przez kredytodawców kredytobiorcom takiej usługi, która nie znajdzie się na liście tych czynności, co mogłoby prowadzić do obchodzenia rygorów ustawy, a tym samym w sposób oczywisty byłoby niekorzystne dla konsumentów.

Innymi słowy zawarta w art. 3 ustawy o kredycie konsumenckim definicja obejmuje zatem wszelkie czynności typu kredytowego i pożyczkowego, niezależnie od tego jak zostaną nazwane i prawnie określone. Dowodem na to jest włączenie - pod pewnymi warunkami - do pojęcia „kredyt konsumencki” odroczenia płatności (art. 3 ust. 2 pkt 3). Jest to instytucja prawna z części ogólnej prawa zobowiązań odrębna od umów nazwanych (np. art. 501 k.c.), ale odroczenie płatności spełnia niewątpliwie funkcję kredytową. Kredyt konsumencki obejmuje też w pewnych sytuacjach umowę leasingu (art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy), a umowy o kredyt powiązane z rachunkiem oszczędnościowo - rozliczeniowym też objęte są niektórymi przepisami ustawy (art. 4 ust. 2 pkt 3 i art. 5 pkt 5).

W rezultacie przyjęć należy, że najogólniej biorąc pojęcie kredytu konsumenckiego obejmuje rozmaite czynności prawne, których cechą jest określenie w przyszłości terminu płatności dla konsumenta, który to konsument z powodu ustalenia tego terminu na przyszłość ponosi koszty (odsetki i inne koszty). Art. 3 konstruuje więc definicję kredytu konsumenckiego uwzględniając ekonomiczny charakter różnych czynności prawnych.

2. Jak wskazano wyżej, art. 3 ustawy o kredycie konsumenckim nie zawiera zamkniętej

listy czynności stanowiących kredyt konsumencki, a wyliczone przykładowo czynności nie odpowiadają wymogowi tzw. rozłączności logicznej. Przepis ten nie jest miejscem, w którym definiuje się ściśle poszczególne rodzaje kredytów. Stąd też kredyt odnawialny nie jest tam wymieniony jako przeciwstawienie kredytowi bankowemu w rozumieniu art. 69 ustawy Prawo bankowe. Poza tym trudno uznać, by art. 3 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim był przepisem przeznaczonym do konstytuowania nieznanego prawu kategorii kredytu.

3. W ramach przepisów prawa bankowego (przywołany wyżej art. 69 i nast. ustawy Prawo bankowe) i przyjętej w obrocie zasady swobodnego kształtowania treści umów (art. 353¹ k.c.) banki i kredytobiorcy mogą praktykować różne rodzaje kredytów.

Kredyt odnawialny rozumiany jest na ogół jako kredyt o ustalonym limicie, udzielony na pewien okres czasu, przy czym jeżeli kredyt ten w całości lub części zostanie spłacony, to klient może ponownie w ramach tego limitu i terminu skorzystać z pobrania nowych środków kredytowych. Kredyt taki zazwyczaj łączy się z prowadzeniem rachunku bankowego, chociaż prawnie można skonstruować taki kredyt bez rachunku. Wszystko zależy od inwencji kontraktowej stron umowy kredytu. Taki kredyt mieści się w ramach umowy zdefiniowanej w art. 69 Prawa bankowego. Sama "odnawialność", czyli możliwość wielokrotnego korzystania z oddanych "do dyspozycji kredytobiorcy kwoty środków pieniężnych" (art. 69 ust. 1 Prawa bankowego) nie wyłącza kwalifikowania takiego kredytu jako kredytu zdefiniowanego w ustawie Prawo bankowe, tym bardziej, że według art. 69 ust. 2 pkt 4 i 8 umowa kredytu może określać zasady spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych.

4. NBP nie ma kompetencji do urzędowego kwalifikowania bądź dyskwalifikowania poszczególnych czynności w obrocie finansowym jako przynależnych wyłącz-

nie bankom. Kwestia, czy dany rodzaj działalności kredytowej może być wykonywany wyłącznie przez banki, powinna być rozstrzygana przede wszystkim z udziałem Komisji Nadzoru Finansowego (KNF).